

כ"ו תשרי, תשע"ב
24/10/2011

חוזר מס הכנסה מס' 12/2011 - רשות המסים

הוראת השעה לעידוד תעשייה עתירת הידע חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011-2012

התרת השקעה מזכה במניות חברת מטרה על ידי יחיד כהוצאה

<u>עמוד</u>	<u>נושא</u>
2	1. עידוד תעשייה עתירת הידע במסגרת חוק המדיניות הכלכלית
3	2. סעיף 20 לחוק- כללי
3	3. התרת השקעה מזכה כהוצאה
4	4. הגדרת "השקעה מזכה"
5	5. הגדרת "תקופת הטבה"
5	6. הגדרת "חברת מטרה"
9	7. סכום השקעה מירבי
10	8. כללים לייחוס הוצאות המו"פ להשקעה המזכה שביצע המשקיע
14	9. כללים ועקרונות לניכוי ההוצאה בידי המשקיע
15	10. ניכוי הוצאה בידי בעלי שליטה
16	11. סוגי המשקיעים הזכאים לניכוי הוצאה על פי הסעיף
18	12. פרוצדורה, הודעות, דיווחים, טפסים והליכי שומה

1. עידוד התעשייה עתירת הידע במסגרת חוק המדיניות הכלכלית

החקיקה בנושא עידוד תעשייה עתירת ידע ובנושא מחקר ופיתוח, במסגרת חוק המדיניות הכלכלית לשנים 2011 ו-2012 (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 (להלן: "החוק"), שהינה תולדה של עבודה מאומצת של צוות בין-משרדי בראשות מנכ"ל משרד האוצר, נועדה לשמר את היתרון היחסי של מדינת ישראל בתחום התעשיות עתירות הידע. מטרת החקיקה האמורה הינה לקדם ולתמוך בתעשיות עתירות הידע, אשר מהוות את אחד ממנועי הצמיחה המרכזיים של המשק הישראלי וכ-40% מהייצוא הישראלי, באמצעות תשתית של תמריצים אשר ייצרו מסלול לפיתוחם של רעיונות בתחום המו"פ עד לכדי ביסוסן של חברות גדולות במשק.

המטרות והיעדים שסומנו בגיבוש התוכנית, הינם בין היתר: מיקוד ותעדוף המו"פ הממשלתי, חיזוק קשרי אקדמיה תעשייה, התאמות בתוכניות המדען הראשי, קידום המו"פ של התעשייה הפיננסית הגלובאלית, חיזוק החינוך המדעי והטכנולוגי בחטיבות העליונות, שיתוף אוכלוסיות נוספות בתעשייה, מציאת מקורות מימון נוספים לתעשייה (אנג'לים וגופים מוסדיים ישראליים) הצמחה וביסוס של חברות גדולות במשק והשבת מוחות. השגת שלושת המטרות האחרונות שצוינו, נעשתה, בין היתר, באמצעות מתן תמריצי מס.

כך, במסגרת פרק ז' לחוק, נקבעה הוראת שעה לעידוד התעשייה עתירת הידע, אשר כוללת שלשה סעיפים המעניקים הקלות מס, כדלקמן:

א. התרת השקעה של יחידים במניות חברות עתירות מו"פ כהוצאה ("חוק האנג'לים")

ב. הפחתת עלות רכישת מניות חברות היי-טק על ידי חברת היי-טק אחרת כהוצאה

ג. פטור על הכנסה מתמלוגים בידי "תושב מוטב" כהגדרתו בסעיף 22 לחוק (במסגרת עידוד "החזרת המוחות" לישראל)

יצוין, כי לפחות לגבי שני הסעיפים הראשונים המצוינים לעיל, מדובר בחקיקה ייחודית וחריגה בדיני המס (חקיקה המאפשרת הפחתת עלות מניות), שנקבעה כאמור בהוראת שעה, מתוך רצון לעודד השקעות בתקופת הוראת השעה כחלק ממסגרת העידוד הממשלתי לענף, כאמור לעיל.

לאור הנסיבות הללו ועל מנת להגשים את התכלית ולהביא לידי כך, שאכן תהיה עלייה ברמת ההשקעות אליהן מתייחסים הסעיפים האמורים, השיקול שמנחה את רשות המסים בגיבוש הכללים והעקרונות לצורך יישום החוק, וכפי שמובאים, בין היתר, בחוזר זה, הוא הרצון להקל עד כמה שניתן על המשקיע במסגרת החוק, תוך ראייה כוללת של תכלית החקיקה מחד גיסא, ומניעת תכנוני מס בלתי לגיטימיים מאידך גיסא.

לפיכך יודגש, כי אין לראות את העמדות שנקטו להלן בחוזר זה, כמדיניות המשקפת את עמדת רשות המסים בנסיבות אחרות.

בחוזר זה יפורטו להלן הכללים והעקרונות ביחס לסעיף 20 לחוק שעניינו **התרת השקעה מזכה במניות חברת מטרה על ידי יחיד כהוצאה**.

התייחסות לסעיפים 21 ו-22 לחוק, בנושאים המצוינים בסעיפים ב' ו-ג' לעיל, יפורטו ככל הנראה בהמשך, במסגרת חוזר או חוזרים נפרדים.

2. סעיף 20 לחוק - כללי

כפי שנאמר בדברי ההסבר לחוק (להלן: "דברי ההסבר") בהתייחס לסעיף 20 שבו, השקעות בחברות ישראליות עתירות מו"פ המצויות בשלב הראשוני של פעילות המחקר והפיתוח (שלב ה-Seed) נושאות סיכון גבוה מאד למשקיע ובמקרים רבים אף יורדות לטמיון. חברות כאמור, אשר מהוות חלק משמעותי בתעשייה הישראלית, חוות קשיים בגיוס משקיעים ומתקשות גם בהשגת מקורות מימון אלטרנטיביים. במטרה להגדיל את מקורות המימון לחברות אלו בדרך של הגדלת היקף ההשקעות בהן, ניתן תמרוץ לאותם בעלי הון המשקיעים בהן בדרך של התרת סכום ההשקעה כהוצאה בידם ובכך הוזלו למעשה עלויות ההשקעה.

סעיף 20א לפקודת מס הכנסה (להלן: "הפקודה") מאפשר למשקיע לנכות כהוצאה, כנגד הכנסה מכל מקור, את השתתפותו המבוצעת במישרין במימון מחקר, תמורת זכות בפרי תוצאותיו של המחקר (שהיא סבירה ביחס להשתתפותו בהוצאות). מועד התרת ההוצאה בהתאם לסעיף האמור הינו בשנת תשלומה או בפריסה על פני שלוש שנים. יחד עם זאת, סעיף 20א לפקודה לא מאפשר ניכוי הוצאה כאמור מקום בו ההשתתפות במימון המחקר נעשית בעקיפין, למשל בדרך של השקעה במניות החברה המבצעת את המו"פ. מטרתו של סעיף 20 לחוק אם כן, הינה להרחיב את ההקלה במס שבסעיף 20א לפקודה, ולהחילה גם על השקעה בעקיפין הנעשית בדרך של השקעה במניות.

על מנת לתמרץ השקעות גם בדרך של השקעה במניות, קובע סעיף 20 לחוק, שהשקעה כאמור של יחיד שנעשית בדרך של הקצאת מניות בחברה המקיימת את התנאים שנקבעו, ואשר נועדו לשקף את היותה חברה שעיקר פעילותה היא פעילות מו"פ, תותר כהוצאה בידי המשקיע. כך, לבד מההטבה למשקיע הבאה לידי ביטוי בהיבט של עיתוי ההכרה בהוצאה (במועד ההשקעה או בסמוך לו במקום במועד מכירת המניות), יש תמרוץ של המשקיע גם מבחינת שיעור המס החל על ההכנסה שכנגדה מנוכה ההוצאה (עד שיעור המס השולי במקום שיעור המס החל על רווח הון, שהינו 20% או 25%, לפי העניין).

על מנת לאפיין את חברת המטרה בהתאם לאמור לעיל, נקבע שחברה כאמור תהיה חברה תושבת ישראל, שאינה רשומה למסחר בבורסה, עיקר ההשקעה בה על ידי היחיד תשמש להוצאות מו"פ, שעיקרן הוצא בישראל, אין לה הכנסות משמעותיות ביחס להוצאותיה, עיקר הוצאותיה בשנות ההטבה הינן הוצאות מו"פ, וכן כי הוצאות המחקר והפיתוח הוצאו על ידה לשם קידומו או פיתוחו של מפעל שבבעלותה, והכל, כפי שיפורט להלן.

3. התרת השקעה מזכה כהוצאה

בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק, סכום השקעה מזכה במניות חברת מטרה, עד לסכום ההשקעה המירבי (תקרה מצטברת של 5 מיליון ₪), יותר ליחיד כניכוי מכלל הכנסתו בשנת המס במשך תקופת ההטבה, ובלבד שהתקיימו כל התנאים הבאים:

א. סכום ההשקעה שולם בתקופה שבין 1/1/2011 ועד 31/12/2015 (להלן: "תקופת הוראת השעה");

- ב. היחיד החזיק במניות חברת המטרה, שהוקצו לו בתמורה להשקעתו המזכה, במשך כל תקופת ההטבה.
- ג. אין בהשקעה האמורה ובאופן ניכוי ההוצאה בגינה משום הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותות.
- להלן יפורטו ההגדרות השונות שנקבעו בחוק לעניין זה, וכן יובהרו היבטי מס נוספים הנובעים מהוראות הסעיף.

4. הגדרת "השקעה מזכה"

- 4.1. בסעיף 20(א) לחוק מוגדרת "השקעה מזכה" כ"השקעה של יחיד בחברת מטרה בשנת מס כלשהי, אשר בשלה הוקצו לו מניות בחברת המטרה באותה שנה".
- 4.2. התנאים הקבועים בסעיף זה המתייחסים לעניין ההשקעה המזכה במניות חברת המטרה, מתייחסים רק לאותן מניות שלגביהן בחר המשקיע לדרוש את הטבת המס שהוענקה במסגרת הסעיף (להלן: "המניות המזכות"), קרי- ניכוי סכום ההשקעה בהן כהוצאה. כאמור בסעיף 9.1 להלן, יוכל המשקיע לוותר על זכותו לנכות את ההוצאה האמורה, ומשעשה כך, לא תיחשבנה המניות המוחזקות בידיו בשל אותה השקעה כמניות מזכות. האמור בסעיף קטן זה רלוונטי למספר היבטים הקשורים ליישום הוראות הסעיף, כמפורט להלן:
- 4.2.1. לעניין פסקה (2) להגדרת "חברת מטרה" בסעיף 20(א) לחוק, המפרטת את תנאי ייחוס המו"פ למשקיע, כמפורט בסעיף 6.3 להלן, הרי שתנאי זה יימדד רק ביחס למניות המזכות ולא ביחס לכלל השקעתו של המשקיע בחברה.
- 4.2.2. דרישת ההחזקה במניות במשך כל תקופת ההטבה, הקבועה בסעיף 20(ב)(2) לחוק, כאמור בסעיף 3.ב לעיל, רלוונטית רק לגבי המניות המזכות.
- 4.2.3. בקביעת סכום ההשקעה המירבי, כמשמעותו בסעיף 20(ג) לחוק וכמפורט בסעיף 7 להלן, יש להביא בחשבון את השקעותיו הקודמות של המשקיע בחברה במניות מזכות בלבד. כך למשל, אין להביא בחשבון במסגרת זו השקעה שנעשתה על ידי היחיד בחברת המטרה בעבר, גם אם היא נחשבת ל"השקעה מזכה" כהגדרתה בסעיף 20(א) לחוק, אם היחיד בחר שלא לנכות את ההוצאה בגינה.
- פרטים בדבר אופן הודעתו של המשקיע על הבחירה ביישום הוראות סעיף זה, וההשלכות הנובעות מאי קיומם של התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה, מובאים בסעיף 12 להלן.
- 4.3. באופן עקרוני, ניכוי ההוצאה יינתן רק בשל השקעה מזכה של יחיד. פירוט והרחבה בדבר סוגי המשקיעים הזכאים לנכות את ההוצאה בשל המניות המזכות, מובאים בסעיף 11 להלן.

4.4. על מנת שהשקעה בשנת מס כלשהי תיחשב להשקעה מזכה צריכים להתקיים, בין היתר, שני תנאים בסיסיים במצטבר:

א. סכום ההשקעה **שולם** לחברת המטרה;

ב. למשקיע הוקצו מניות בחברת המטרה באותה שנה בה בוצעה ההשקעה. לעניין זה יובהר:

4.4.1. הקצאת מניות למשקיע תיחשב להשקעה מזכה רק אם שולמה התמורה בגינה **באותה שנה**. אם הסכום עבור ההשקעה בחברת המטרה שולם בשנה המאוחרת לשנה בה הוקצו המניות, לא תיחשב השקעה זו כהשקעה מזכה.

4.4.2. הלוואה שניתנה לחברת המטרה (גם אם קודם לתקופת הוראת השעה) ומומרת להון מניות בתקופת הוראת השעה תיחשב כהשקעה שבוצעה במועד ההמרה ותוכל לזכות את המשקיע בהקלות מכוח החוק, בהתקיים שאר התנאים הקבועים בו. לעניין קיומו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע, כהגדרתו להלן, בנוגע להשקעה שבוצעה בעקבות המרת הלוואת בעלים, ראה סעיף 8.1 להלן.

4.4.3. מימוש אופציות למניות חברת המטרה תיחשב להשקעה מזכה שבוצעה במועד המימוש למניות, בסכום תוספת המימוש ששולמה במועד המימוש כאמור, והכול בכפוף לאמור בסעיף 11.4 להלן.

5. הגדרת "תקופת הטבה"

5.1. סעיף 20(א) לחוק מגדיר את תקופת ההטבה כתקופה בת שלוש שנות מס המתחילות בשנת המס שבה שולמו הסכומים המהווים את ההשקעה המזכה.

5.2. אין רלוונטיות למועד הספציפי בשנת המס אשר בו שולם סכום ההשקעה המזכה. לעניין זה, גם השקעה מזכה אשר בוצעה ושולמה ביום האחרון של שנת מס מסוימת, תקבע את אותה שנת מס כשנת המס הראשונה של תקופת ההטבה, על כל המשתמע מכך, ובכלל זה גם תאפשר למשקיע לנכות באותה שנה את ההוצאה המותרת, כמפורט בסעיף 9 להלן.

5.3. תקופת ההטבה מתייחסת למשקיע מסוים בשל השקעה מזכה מסוימת באותה חברה. כך, אם קיימים מספר משקיעים שהשקיעו בשנות מס שונות במהלך תקופת הוראת השעה, לכל אחד מהם תהיה תקופת הטבה שונה. כמו כן, תקופות הטבה שונות יכולות להיות למשקיע מסוים בשל השקעות מזכות שבוצעו בשנות מס שונות.

6. הגדרת "חברת מטרה"

על פי סעיף 20(א) לחוק, חברת מטרה היא חברה המקיימת את כל התנאים המפורטים בהגדרה האמורה, במצטבר, כמפורט להלן:

- 6.1. החברה התאגדה בישראל והשליטה על עסקיה וניהולם מופעלים בישראל. תנאי זה צריך להתקיים במועד ההשקעה בחברה ובמשך כל תקופת ההטבה.
- 6.2. ניירות ערך של החברה אינם רשומים למסחר בבורסה, זאת במשך כל תקופת ההטבה. לעניין זה יובהר:
- 6.2.1. התנאי האמור חל על כל סוג של נייר ערך, כהגדרת המונח בסעיף 88 לפקודה, לרבות אג"ח.
- 6.2.2. התנאי מתייחס לבורסה כהגדרתה בסעיף 1 לפקודה, כלומר- גם לבורסה מחוץ לישראל.
- 6.3. לפחות 75% מסכום ההשקעה ששולם על ידי היחיד עבור המניות המזכות, משמשים להוצאות מחקר ופיתוח בחברה, לא יאוחר מתום תקופת ההטבה (להלן: **"תנאי ייחוס המו"פ למשקיע"**). לעניין זה:
- 6.3.1. תנאי זה צריך להתקיים כאמור עד לתום תקופת ההטבה, הגם שהוא עשוי להתקיים בשלב מוקדם יותר ואף בשנה הראשונה לתקופת ההטבה. בשל כך, אפשר שמשקיע ידרוש ניכוי הוצאה בשל ההשקעה המזכה, כפי שמאפשר הסעיף, בשנת מס מסוימת (למשל- שנת המס הראשונה שבתקופת ההטבה) עוד לפני שהתקיים תנאי ייחוס המו"פ למשקיע (אשר עשוי כאמור להתקיים בשנים מאוחרות יותר בתוך תקופת ההטבה).
- 6.3.2. יובהר, כי תנאי זה הוא התנאי היחיד מבין התנאים הכלולים בהגדרת חברת מטרה, הנמדד במשולב ברמת המשקיע וברמת החברה. שאר התנאים שבהגדרה כאמור, נמדדים במישור החברה בלבד.
- בסעיף 8 להלן יפורט אופן ייחוס כספי ההשקעה המזכה של היחיד במניות חברת המטרה להוצאות המו"פ שהוצאו בחברה, זאת במקרים של מספר הקצאות ו/או מספר משקיעים.
- 6.4. לפחות 75% מהוצאות המו"פ שהוציאה החברה במהלך תקופת ההטבה, הוצאו בישראל (להלן: **"תנאי המו"פ בישראל"**).
- 6.4.1. תנאי זה צריך להתקיים עד לתום תקופת ההטבה. עם זאת, בשונה מתנאי ייחוס המו"פ למשקיע, תנאי זה ייבחן למעשה רק בתום תקופת ההטבה, מאחר והוא נמדד באופן מצטבר לכל אותה תקופה. כך, היותן של הוצאות המו"פ מוצאות מחוץ לישראל במשך שתי שנות ההטבה הראשונות עדיין לא שוללות את קיומו של תנאי המו"פ בישראל (ובלבד שיתקיים עד לתום התקופה) ולהיפך, היותן של הוצאות המו"פ מוצאות בישראל במשך שתי שנות ההטבה הראשונות עדיין לא מקיימות את התנאי.
- 6.4.2. כמו כן, בדומה לתנאי ייחוס המו"פ למשקיע, גם לעניין תנאי זה, אפשר שהמשקיע ידרוש הוצאה בגין השקעתו המזכה בשנה קודמת לשנה בה התקיים תנאי זה (היא השנה האחרונה לתקופת ההטבה).

- 6.4.3. למען הסר ספק יובהר, שתנאי זה נמדד באופן עצמאי, ואין לקשור תנאי זה, הנמדד במישור החברה, לתנאי ייחוס המו"פ למשקיע. כך למשל, גם אם כספי השקעה מזכה שביצע המשקיע שימשו כולם (100%) באותה שנה להוצאות מו"פ בחברה, ואף אם כל הוצאות המו"פ האמורות הוצאו בישראל, עדיין יידרש שהחברה תעמוד בתנאי המו"פ בישראל בשנתיים הנוטרות לתקופת ההטבה על מנת לאפשר את ניכוי ההוצאה על ידי המשקיע.
- 6.4.4. כאמור בסעיף 6.10.4 להלן, אישור המדען הראשי להוצאות המו"פ יינתן תוך פירוט הוצאות מו"פ שהוצאו בישראל והוצאות כאמור שהוצאו מחוץ לישראל.
- 6.5. בכל אחת משתי שנות המס הראשונות של תקופת ההטבה, הכנסותיה של החברה לא עלו על 50% מהוצאות המו"פ שהוצאו על ידה (להלן: "תנאי ההכנסות").
- 6.5.1. בשונה מהאמור לעיל ביחס לתנאי ייחוס המו"פ למשקיע ולתנאי הוצאות המו"פ בישראל, תנאי זה צריך להתקיים בכל אחת מהשנים הרלוונטיות (שתי שנות ההטבה הראשונות) ולא באופן מצטבר.
- 6.5.2. יצוין, כי תנאי ההכנסות מתייחס לכל סוג של הכנסה, כהגדרתה בסעיף 1 לפקודה, לרבות תמורה ממכירת נכס, כהגדרת מונחים אלו בסעיף 88 לפקודה, אשר נחשבת להכנסה לפי סעיף 1 לפקודה.
- 6.6. במהלך כל תקופת ההטבה, הוצאות המו"פ של החברה הוצאו לשם קידומו או פיתוחו של המפעל שבעלותה (להלן: "תנאי ייעוד המו"פ").
- 6.6.1. כפי שעולה מדברי ההסבר, משמעותו של תנאי זה הינה כי הוצאות המו"פ שהוציאה החברה נועדו ליצור קניין רוחני (I.P.) שיהיה בבעלותה של החברה, קרי- החברה אינה משמשת כמרכז מו"פ עבור חברה אחרת.
- כך, חברה העוסקת במו"פ ומדווחת על הכנסותיה לפי שיטת ה-Cost+, נחשבת בדרך כלל כמרכז מו"פ עבור חברה אחרת, ולפיכך לא תיחשב ככזו המקיימת את התנאי הנדרש בעניין זה.
- 6.6.2. תנאי זה צריך להתקיים באופן מלא ובלעדי בכל אחת משנות המס שבתקופת ההטבה, כלומר- החברה לא תיעד את פעילות המו"פ, כולה או חלקה, לקידומו או פיתוחו של מפעל שאינו בבעלותה, ובמילים אחרות, החברה לא תשמש כמרכז מו"פ עבור חברה אחרת, גם אם פעילות זו נעשית בנוסף ובמקביל לפעילות מו"פ אחרת המקיימת את הדרישה שבתנאי ייעוד המו"פ.
- 6.7. בכל אחת משנות המס של תקופת ההטבה, או עד וכולל שנת המס בה התקיים תנאי ייחוס ההוצאות המו"פ למשקיע, לפי המוקדם- הוצאות המו"פ של החברה מהוות 70% לפחות מכלל הוצאות החברה (להלן: "תנאי עיקר ההוצאות").
- 6.7.1. בדומה לתנאי ההכנסות, תנאי זה צריך להתקיים במשך כל שנה בנפרד ולא באופן מצטבר.

- 6.7.2. הגם שתנאי זה נמדד במישור החברה, הוא צריך להתקיים בתקופה המקבילה להתקיימותו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע, אשר נמדד ביחס להשקעה מזכה של משקיע מסוים. כך, ייתכן שלגבי השקעה מזכה מסוימת בחברה תנאי זה יתקיים, בעוד שלגבי השקעה מזכה אחרת באותה חברה תנאי זה לא יתקיים, זאת משום שתקופות המדידה (של שני התנאים האמורים) עשויות להיות שונות בין השקעה מזכה אחת להשקעה מזכה אחרת.
- 6.7.3. כאמור בסעיף 6.10.3 להלן, הוצאות המו"פ אותן מאשר המדען הראשי לא כוללות הוצאות פחת על רכוש וצידוד המשמשים לפעילות מו"פ. לפיכך, בחישוב היחס המהווה את תנאי עיקר ההוצאות, ינוטרל הסכום האמור גם מהמכנה.
- 6.8. כפי שצוין לעיל, כל התנאים הכלולים בהגדרת "חברת מטרה", צריכים להתקיים במהלך כל תקופת ההטבה, למעט:
- א. תנאי ייחוס המו"פ למשקיע (פסקה 2 להגדרת "חברת מטרה"), שיכול להתקיים עוד לפני תום תקופת ההטבה;
- ב. תנאי עיקר ההוצאות (פסקה 6 להגדרת "חברת מטרה") הנבחן עד וכולל שנת המס בה התקיים תנאי ייחוס המו"פ למשקיע;
- ג. תנאי ההכנסות (פסקה 4 להגדרת "חברת מטרה") הנבחן בשנתיים הראשונות לתקופת ההטבה בלבד.
- בכפוף לאמור יובהר, כי אי עמידה באחד התנאים הנדרשים לצורך קבלת ההטבה, כפי שמפורט בסעיף 20 לחוק, לרבות אלו הכלולים בהגדרת "חברת מטרה", במהלך תקופת ההטבה, שוללת את ההטבה למשקיע (ניכוי סכום ההשקעה כהוצאה) באופן רטרואקטיבי, ביחס לאותה השקעה מזכה שבשלה נתבעה ההוצאה.
- יצוין, כי ייתכנו מקרים בהם תישלל מהמשקיע האפשרות לניכוי ההוצאה בשל האמור לעיל לגבי השקעה מזכה מסוימת, ועדיין תתאפשר לו הזכות לנכות את ההוצאה לגבי השקעה מזכה אחרת באותה חברת מטרה, למשל- אם משקיע מסוים ביצע השקעות מזכות בשנת 2011 ובשנת 2014, וניירות ערך של חברת המטרה נרשמו למסחר בשנת 2015, הרי שניכוי ההוצאה בשל ההשקעה בשנת 2014 יישלל, בעוד שניכוי ההוצאה בשל ההשקעה בשנת 2011 יתאפשר (בהתקיים שאר התנאים הקבועים בסעיף), זאת משום ששנת המס 2015 נכללת בתקופת ההטבה של ההשקעה המאוחרת (שבוצעה בשנת 2014) בלבד.
- 6.9. חברת מטרה לא תוכל להיות חברה משפחתית במועד ההשקעה בה ובמהלך כל תקופת ההטבה. זאת, לאור תכלית החקיקה, כפי שצוינה בדברי ההסבר, לפיה אחת הסיבות למתן ההטבה הייתה כי סעיף 20א לפקודה, המאפשר למשקיע לנכות כהוצאה את השתתפותו המבוצעת במישרין במימון מחקר, אינו חל מקום בו ההשתתפות במימון המחקר נעשית בעקיפין, בדרך של השקעה במניות החברה המבצעת את המו"פ. תכלית זו אינה רלוונטית ביחס להשקעה בחברה משפחתית, שכן כידוע, לאור הוראותיו של סעיף 64א לפקודה, במקרה בו מבוצעת השקעה בחברה משפחתית, הוצאותיה של החברה, לרבות הוצאות לפי סעיף 20א לפקודה, מיוחסות ישירות לנישום המייצג.

ויובהר, כי לו הייתה יכולה חברה משפחתית להיות חברת מטרה, הרי שבשל אותה השקעה בחברה ששימשה להוצאות מו"פ, יכול היה המשקיע הנחשב כנישום מייצג בחברה משפחתית לנכות כהוצאה את כפל סכום ההשקעה, פעם אחת בשל הוראות סעיפים 20א ו-64א לפקודה במשולב (ניכוי לחקירות מדעיות שבצעה החברה המיוחס לנישום המייצג) ופעם נוספת בשל הוראות סעיף 20 לחוק המאפשרות את ניכוי עלות ההשקעה במניות החברה כהוצאה. מתן כפל הטבה אינה מתיישבת אפוא עם תכלית החקיקה כאמור לעיל. זאת ועוד, השקעה בחברה משפחתית כחברת מטרה לצורך קבלת כפל הטבה אף אינה עולה בקנה אחד עם האמור בסעיף 20(ב)(3) לחוק, לפיו הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותות אינן בין המטרות העיקריות של ההשקעה.

6.10. בהתאם לאמור בסעיף 19(א) לחוק, המונחים "מחקר" ו"פיתוח" יוגדרו על פי האמור בחוק לעידוד מו"פ (כהגדרתו בסעיף האמור), ובלבד שהמדען הראשי יאשר כי המחקר והפיתוח (וכפועל יוצא מכך גם הוצאות המו"פ) הינם כהגדרתם בחוק האמור. לעניין זה, יובהר כדלקמן:

6.10.1. אישור המדען הראשי לגבי פעילויות "מחקר" ו"פיתוח" (והוצאות שהוצאו בגין אותן פעילויות), יינתן על בסיס ההגדרות בחוק לעידוד מו"פ ובהתאם ל"נוהל אישורים ובקשות מיוחדות במסגרת חוק המו"פ" המפורסם על ידי המדען הראשי מעת לעת.

6.10.2. אישור המדען הראשי בהתאם לאמור לעיל, יינתן לחברת מטרה, גם אם נתבקש אישור כאמור רק לצורך יישומו של סעיף 20 לחוק ולא במסגרת בקשה לקבלת מענק לפי החוק לעידוד מו"פ, כלומר- חברת מטרה יכולה לבקש את אישור המדען הראשי כנדרש בסעיף 19(א) לחוק מבלי להגיש בקשה לקבלת מענק לצורך המחקר והפיתוח.

6.10.3. בהתאם ל"נוהל אישורים ובקשות מיוחדות במסגרת חוק המו"פ" כאמור לעיל, על פיו פועל המדען הראשי, הוצאות פחת על רכוש וציוד המשמשים לפעילות מו"פ, לא ייכללו כחלק מהוצאות המו"פ שתאושרנה ככאלו על ידו.

6.10.4. במסגרת האישור שיינתן המדען הראשי להוצאות המו"פ שהוצאו על ידי החברה, הוא יאשר גם את פילוח הוצאות המו"פ, להוצאות מו"פ שהוצאו בישראל ולהוצאות כאמור שהוצאו מחוץ לישראל.

7. סכום השקעה מירבי

כאמור בסעיף 20(ב) לחוק, ניכוי סכום ההשקעה המזכה על ידי המשקיע, מוגבל לסכום של 5 מיליון ש"ח באותה חברת מטרה.

7.1. המגבלה שבסכום ההשקעה המירבי נבחנת ביחס למשקיע מסוים לגבי השקעתו בחברת מטרה מסוימת. כך, המשקיע יוכל להשקיע בחברות מטרה נוספות, עד לסכום התקרה האמורה בכל אחת מהן. כמו כן, בחברת מטרה מסוימת יוכלו להשקיע מספר משקיעים, עד לסכום התקרה האמורה לכל אחד מהם.

7.2. יובהר, כי בהתאם להוראת סעיף 20(ג) לחוק סכום ההשקעה המירבי נמדד ביחס למשקיע הרלוונטי באופן מצטבר ולא בכל שנה בנפרד, כך שכחלק מסכום ההשקעה המירבי ייחשבו השקעות מזכות שבוצעו בשנים קודמות, גם אם נסתיימה תקופת ההטבה בגינן. לעניין זה יובהר, שאם המשקיע ביצע השקעה בחברה, ובסופו של דבר לא נתקיימו באותה חברה התנאים הקבועים בהגדרת "חברת מטרה", הרי שאין מדובר בהשקעה מזכה, ולפיכך השקעה זו לא תיחשב כחלק מסכום ההשקעה המירבי.

7.3. כאמור בסעיף 4.2.3 לעיל, בחישוב סכום ההשקעה המירבי, יילקחו בחשבון רק השקעות במניות מזכות. כך, אם המשקיע ביצע השקעה מזכה בחברה, אך בחר שלא לדרוש את ניכוי ההוצאה בגינה, הרי שהשקעה זו לא תיחשב כחלק מסכום ההשקעה המירבי. מטרת המגבלה היא בסופו של דבר להגביל את ניכוי ההוצאה על ידי המשקיע ל-5 מליון ש"ח.

כמו כן, השקעה שבוצעה שלא בתקופת הוראת השעה או השקעה שלא נתקיים לגביה התנאי הקבוע בסעיף 20(ב)(2) לחוק (דרישת ההחזקה במניות חברת המטרה במשך כל תקופת ההטבה), על אף שהן עשויות להיחשב לפי לשון החוק להשקעות מזכות (בהתקיים התנאים הנדרשים בחוק), אותן השקעות לא תיכללנה כחלק מסכום ההשקעה המירבי.

7.4. כפי שנקבע בסעיף 20(ג) לחוק, בחישוב סכום ההשקעה המירבי של המשקיע, יילקחו בחשבון גם השקעות במניות מזכות שביצע קרובו. לעניין זה, "קרוב" כאמור בפסקאות (1) ו-(2) להגדרת המונח בסעיף 88 לפקודה, דהיינו- מי שמקיים קשרים של קרבה משפחתית, כמפורט באותן פסקאות.

יובהר, כי יילקחו בחשבון רק ההשקעות שביצע קרובו של המשקיע במניות מזכות באותה חברה מטרה ובהתאם לעקרונות המצוינים בסעיפים 7.2 ו-7.3 לעיל, קרי- רק השקעות אשר נדרש ניכוי בגינן על פי הוראות החוק, כשסכומן של השקעות אלו נמדד באופן מצטבר.

לעניין השקעות שבוצעו על ידי מי שמנוי בפסקה (4) להגדרת "קרוב" בסעיף 88 לפקודה (נאמן בנאמנויות מסוימות), ראה סעיף 11.5 להלן- "השקעה של נאמן בנאמנות".

8. כללים לייחוס הוצאות המו"פ להשקעה המזכה שביצע המשקיע

בשל ייחודו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע ביחס לשאר התנאים הכלולים בהגדרת "חברת מטרה", אשר נבחן במשולב הן במישור החברה והן במישור המשקיע והשקעתו המזכה, יש צורך לקבוע מספר כללים, אשר יבהירו את אופן הטיפול בבחינתו של תנאי זה במקרים בהם נערכות מספר הקצאות בשנה בגין מספר השקעות מזכות או למספר משקיעים.

יצוין, שלמעט הכללים הקבועים בסעיפים 8.1 ו-8.5 להלן, מדובר ב"כללי אצבע" שהם בבחינת פרשנות מקובלת על רשות המסים, שתחול על מי שיבחר לפעול על פי כללים אלו. בכל מקרה שחברת המטרה והמשקיעים יבקשו לפעול על פי מנגנון או כללים אחרים, ניתן לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המסים בבקשה לקבלת אישור מקדמי שיינתן לחברת

המטרה ולמשקיעים בעניין זה, ובלבד שהמנגנון או הכללים המתבקשים עולים בקנה אחד עם הוראות הסעיף ותכליתו.

להלן הכללים בדבר יישומו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע:

8.1. הוצאות מו"פ שייחסו להשקעתו של המשקיע יהיו הוצאות כאמור שיצאו החל משנת המס בה בוצעה ההשקעה המזכה, כאמור בסעיף 4.4 לעיל (דהינו: בשנה בה בוצעה הקצאה ובלבד ששולמו הסכומים בשלה). כלומר: תנאי ייחוס המו"פ למשקיע ייבדק מתחילת השנה בה בוצעה ההקצאה בפועל ואילך, עד תום תקופת ההטבה, ללא התחשבות בהוצאות מו"פ שהוצאו בשנים הקודמות לשנת ההקצאה.

לעניין זה, כאמור בסעיף 4.4.2 לעיל, הלוואת בעלים המומרת למניות החברה (באמצעות הקצאה), אמנם תיחשב כהשקעה מזכה שבוצעה במועד ההמרה, אולם, בכל הנוגע לקיומו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע, תנאי זה יתקיים (ביחס לאותה השקעה שבוצעה בעקבות המרת הלוואה) רק אם מתחילת השנה בה הומרה הלוואה (מבלי להתחשב בהוצאות המו"פ שהוצאו בשנים הקודמות לה), ועד לתום תקופת ההטבה, 75% לפחות מסכום ההשקעה האמורה שימש להוצאות מו"פ.

8.2. במקרים שבהם בצעה חברת המטרה מספר הקצאות המהוות בידי המשקיעים בעלי המניות השקעות מזכות, ייחוס הוצאות המו"פ של החברה להקצאות השונות יהא לפי שיטת FIFO, בהתאם לסדרן הכרונולוגי של ההקצאות, קרי- יש לייחס את הוצאות המו"פ להקצאה הראשונה שבוצעה, לאחר מכן לזו שלאחריה, וכן הלאה. לעניין זה יובהר כדלקמן:

8.2.1. כפי שהוסבר בסעיף 4.2.1 לעיל, ייחוס המו"פ למשקיע יהא רק לגבי מניותו המזכות ולפיכך, אין לייחס את הוצאות המו"פ להקצאה שבוצעה למשקיע מסוים, אם אותו משקיע ויתר על דרישת ניכוי ההוצאה בגינה (משמע- המניות אינן מניות מזכות בידיו).

לעניין זה יובהר, כי במקרה שהמשקיע הודיע לחברה על בחירתו ליישם את הוראות הסעיף ולדרוש את ניכוי ההוצאה בהתאם, החברה תביא בחירה זו בחשבון, כשהיא מייחסת את הוצאות המו"פ למשקיעים השונים (קרי- תייחס להשקעת אותו משקיע הוצאות מו"פ שהוצאו על ידה). אם בסופו של דבר יסתבר שהמשקיע לא דרש את ניכוי ההוצאה בפועל, בין אם בשל כך שלא נתקיימו התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה ובין אם מכל סיבה אחרת, החברה לא תהיה רשאית לתקן או לשנות את הדיווחים ביחס לייחוס הוצאות המו"פ למשקיעים השונים, לרבות לאותו המשקיע.

באשר לאופן הודעתו של המשקיע על הבחירה ביישום הוראות סעיף 20 לחוק, אופן פעולתה של חברת המטרה בכל הנוגע להתנהלות מול המשקיעים וההשלכות הנובעות מאי קיומם של התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה, ראה פירוט בסעיף 12.2 להלן.

8.2.2. בהמשך ובכפוף לאמור לעיל, מאחר ותנאי ייחוס המו"פ למשקיע קובע רף מינימאלי של 75% מכספי ההשקעה המזכה של המשקיע (אשר ישמשו

להוצאות מו"פ), הרי שייחוס הוצאות המו"פ להקצאות השונות, יתבצע עד לשיעור של 75% מסכומה של כל הקצאה כאמור. כך, לאחר שיוך של 75% מכספי ההקצאה להוצאות המו"פ בחברה, יש להתחיל לייחס את הוצאות המו"פ הבאות להקצאה הבאה בתור.

כמו כן, בבחינת תנאי ייחוס המו"פ למשקיע, אין לייחס למשקיע, בגין ההקצאה הנבחנת, הוצאות אחרות (שאינן הוצאות מו"פ), גם אם הוצאו בתקופה הנדונה על ידי החברה. במילים אחרות, ייחוס ההוצאות במישור החברה לכספי ההקצאות השונות יתבצע רק לגבי הוצאות המו"פ, זאת על מנת לאפשר לחברת המטרה ולמשקיעים (בשל השקעותיהם המזכות) גמישות מקסימאלית ביישום תנאי ייחוס המו"פ למשקיע.

לדוגמא:

תאריך משקיע סכום	1/1/12 א'	1/7/12 ב'	1/12/12 ג'	31/12/12	סה"כ
הוצ' מו"פ	600	1,600	200	2,400	2,400
הוצ' אחרות	100	300	50	450	450
ייחוס מו"פ					
למשקיע א'	600	150	-	750	750
למשקיע ב'	-	1,450	50	1,500	1,500
למשקיע ג'	-	-	150	150	150
סה"כ	600	1,600	200	2,850	2,850

הסבר:

- הוצאות המו"פ בסך 600 שהוצאו בתקופה שבין 1/1/12 ועד 1/7/12 ("יתקופה א'") מיוחסות במלואן להשקעתו של משקיע א'. בנוסף, סך של 150 מתוך הוצאות מו"פ של 1,600 שהוצאו בתקופה שבין 1/7/12 ועד 1/12/12 ("יתקופה ב'") מיוחס קודם כל להשקעתו של משקיע א' (לפי שיטת FIFO), כך שבסה"כ מתוך סכום הקצאה של 1,000, הוצא למו"פ סך של 750 ובהתאם לכך, תנאי ייחוס המו"פ מתקיים לגבי משקיע א' כבר בשנת 2012.

- לאחר שיוחסו הוצאות המו"פ למשקיעים א' ו-ב', עד לרף ה-75% הנדרשים, כאמור לעיל, לפי שיטת FIFO, מתברר, כי תנאי ייחוס המו"פ מתקיים לגבי אותם משקיעים כבר בשנת המס 2012.

- לגבי משקיע ג', מאחר וסך של 150 מהוצאות המו"פ בחברה יוחסו להשקעתו (מתוך ה-300 הנדרשים לשם עמידת בתנאי ייחוס המו"פ למשקיע), הרי שתנאי זה טרם נתקיים לגביו בשנת 2012 ויש להמשיך ולבחון את התנאי האמור בשנה העוקבת (קרי- להמשיך לייחס את הוצאות המו"פ בחברה להשקעתו של משקיע ג', עד ל"צביעת" הסכום המינימאלי הנדרש).

8.3. במקרה בו בוצעה הקצאה מסוימת למספר משקיעים, יש לייחס את הוצאות המו"פ לאותה הקצאה, בהתאם לכללים הקבועים לעיל (לרבות הכלל המצוין בסעיף 8.2.1 לעיל), באופן פרופורציונאלי למשקיעים השונים הכלולים באותה הקצאה (פרו-ראטה). לעניין זה ובכפוף לאמור בסעיף 11.2 להלן (שותפות), יראו הקצאה לשותפות כאמור באותו סעיף, כהקצאה שבוצעה למספר משקיעים.

8.4. לשם הפשטות, במקרה בו בוצעו מספר הקצאות באותו חודש, יש להתייחס אליהן כהקצאה אחת ולפעול בהתאם לאמור לעיל.

8.5. בדיקת קיומו של תנאי ייחוס המו"פ למשקיע תתבצע לכל הקצאה בנפרד ולא לכל שנת מס, גם אם מדובר בהקצאות שונות באותה שנה לאותו משקיע, זאת בין היתר, על מנת שלא תיווצר הבחנה ביחס לקיומו של התנאי בין מצב בו מדובר בהקצאות למשקיע אחד לבין מצב בו מדובר בהקצאות למשקיעים שונים. להלן דוגמאות הממחישות את האמור בסעיף זה:

דוגמא 1	ינואר	ספטמבר	דצמבר
משקיע	א'	ב'	
הקצאה	1,000 ₪	1,000 ₪	
הוצ' מו"פ	1,000 ₪ (ינואר- אוגוסט)	500 ₪ (ספטמבר- דצמבר)	

דוגמא 2	ינואר	ספטמבר	דצמבר
משקיע	א'	א'	
הקצאה	1,000 ₪	1,000 ₪	
הוצ' מו"פ	1,000 ₪ (ינואר- אוגוסט)	500 ₪ (ספטמבר- דצמבר)	

ההבדל בין שתי הדוגמאות לעיל הינו בזהות המשקיעים (שני משקיעים בדוגמא הראשונה ומשקיע אחד בדוגמא השנייה). בכל מקרה, בשני המקרים תנאי ייחוס המו"פ למשקיע מתקיים כבר באותה שנה לגבי ההקצאה של חודש ינואר ועדיין לא מתקיים לגבי ההקצאה של חודש ספטמבר (כמובן שהוא עשוי להתקיים בהמשך תקופת ההטבה). לו היה נבחן התנאי ביחס להשקעה מזכה של משקיע לכל שנת מס, הרי שבדוגמא הראשונה התנאי היה מתקיים לגבי הקצאה אחת בלבד (של חודש ינואר) ובדוגמא השנייה, לגבי שתי ההקצאות.

דוגמא 3	ינואר	ספטמבר	דצמבר
משקיע	א'	ב'	
הקצאה	1,000 ₪	1,000 ₪	
הוצ' מו"פ	1,000 ₪ (ינואר- אוגוסט)	0 ₪ (לא היו הוצאות מו"פ)	

דוגמא 4	ינואר	ספטמבר	דצמבר
משקיע	א'	א'	
הקצאה	1,000 ₪	1,000 ₪	
הוצ' מו"פ	1,000 ₪ (ינואר- אוגוסט)	0 ₪ (לא היו הוצאות מו"פ)	

שוב, ההבדל בין שתי הדוגמאות לעיל הינו בזהות המשקיעים (שני משקיעים בדוגמא הראשונה ומשקיע אחד בדוגמא השנייה). בכל מקרה, בשני המקרים תנאי ייחוס המו"פ למשקיע מתקיים כבר באותה שנה לגבי ההקצאה של חודש ינואר ועדיין לא מתקיים לגבי ההקצאה של חודש ספטמבר (כמובן שהוא עשוי להתקיים בהמשך תקופת ההטבה). לו היה נבחן התנאי ביחס להשקעה מזכה של משקיע לכל שנת מס, הרי שבדוגמא הראשונה התנאי היה מתקיים לגבי הקצאה אחת בלבד (של חודש ינואר) ובדוגמא השנייה, התנאי לא היה מתקיים לגבי שתי ההקצאות.

9. כללים ועקרונות לניכוי ההוצאה בידי המשקיע

להלן יפורטו הכללים והעקרונות המנחים בדבר אופן ניכוי ההוצאה בהתאם להוראות הסעיף והאפשרויות הקיימות למשקיע בעניין זה.

9.1. ככלל, מאחר ומדובר בחקיקה מטיבה, הרי שבאופן עקרוני, המשקיע אינו חייב לנכות את ההוצאה, כולה או חלקה, בשל ההשקעה המזכה. משכך, אם המשקיע בחר שלא לנכות את ההוצאה, הרי שסכום ההשקעה (שלא נדרש כהוצאה כאמור) ייוותר כחלק ממחירן המקורי של מניות חברת המטרה והוא יבוא בחשבון במכירתן של אלו, בהתאם לקבוע בחלק ה' לפקודה.

לעניין זה יובהר, שבחישוב רווח ההון בעת מכירתן של המניות, אין להפחית מהמחיר המקורי את הסכום שיכול היה להיות מנוכה בהתאם לסעיף 20 לחוק.

דיווח על רווח הון במכירת מניות חברת מטרה יבוצע באמצעות טופס 1399"י (הודעה על רווח הון ליחיד), וסכום הניכוי שנדרש בשל ההשקעה המזכה יירשם בשדה "פחת שנצבר על העלות". מובן, כי ככל שנמכרות המניות לפני תום תקופת ההטבה, אין לרשום סכום של פחת כאמור בטופס, מאחר והמשקיע אינו זכאי לדרוש את הניכוי האמור בשל הוראות סעיף 20(ב)2 לחוק (דרישת החזקה במניות חברת המטרה במשך כל תקופת ההטבה). בהתאם, סכומים שנדרשו בשנים קודמות כניכוי עפ"י הוראות הסעיף בדוח השנתי של המשקיע בשל אותן מניות, יתואמו ויתווספו להכנסתו החייבת, ולעניין זה, באחריות המשקיע להודיע על כך לפקיד השומה, כאמור בסעיף 12.2.2 להלן.

9.2. כאמור לעיל, סעיף 20(ב) לחוק, מאפשר את ניכוי סכום ההשקעה במניות המזכות במשך תקופת ההטבה. בשל חוסר בהירות בנוסח החוק בעניין זה, שאיננו מתייחס לפריסת ההוצאה (התייחסות לנושא הפריסה קיימת רק בדברי ההסבר), המשקיע יוכל לנכות את ההוצאה בשל ההשקעה במניות המזכות על פני שנות המס שבתקופת ההטבה, לפי בחירתו ובכפוף לאמור להלן, דהינו- המשקיע יוכל לדרוש את כל סכום ההשקעה המזכה במניות המזכות כבר בשנת המס הראשונה לתקופת ההטבה.

יחד עם זאת, התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה, כמפורט לעיל, צריכים להתקיים במשך כל שנות המס הרלוונטיות לכל תנאי כאמור, גם אם נדרשה כל ההוצאה על ידי המשקיע בשנת המס הראשונה לתקופת ההטבה. לעניין זה יוזכר, כי כאמור בסעיף 6.8 לעיל, אי עמידה באחד מהתנאים הנדרשים, שוללת את ניכוי ההוצאה למשקיע באופן רטרואקטיבי.

9.3. בהמשך לאמור בסעיף 9.2 לעיל, המשקיע יוכל בשנה מסוימת שלא לנכות את ההוצאה המותרת כנגד הכנסה מסוימת, כולה או חלקה, ובשנה העוקבת לנכות את יתרת ההוצאה, כולה או חלקה, ובלבד שלא תמה תקופת ההטבה בשל אותה השקעה מזכה. לצורך הבהרת העניין, יכול המשקיע לנכות את כל סכום ההוצאה בשנה האחרונה לתקופת ההטבה.

9.4. במקרים בהם יש למשקיע סוגים שונים של הכנסות בשנת המס, החייבות בשיעורי מס שונים, לרבות כאלו הפטורות ממס, המשקיע לא יהיה חייב לנכות כנגדן את ההוצאה בשל ההשקעה במניות המזכות. אופן ניכוי ההוצאה וייחוסה להכנסות השונות, אם בכלל- יהיו נתונים לבחירת המשקיע. יובהר, כי סעיף 18(ג) לפקודה לא יחול לגבי ניכוי ההוצאה כאמור.

9.5. סעיף 20 לחוק, המאפשר ניכוי עלות השקעה במניות כהוצאה שוטפת, על אף שאין המדובר בהוצאה שיצאה בייצור הכנסה, הינו סעיף חריג וייחודי, וההטבה על פיו ניתנת אך ורק במשך תקופת ההטבה. כלומר- למשקיע יש אפשרות לנצל את ההטבה במהלך שלוש שנות ההטבה, ולא מעבר לכך. בהתאם לאמור, לא ניתן יהיה לדרוש ניכוי בסכום העולה על ההכנסה החייבת דהינו- המשקיע לא יוכל לתבוע הפסד הנובע מניכוי כאמור, בסיום תקופת ההטבה, שכן תביעת הפסד כאמור משמעותה מתן הטבה במס אף מעבר לתקופת ההטבה. מכאן, אם בתום תקופת ההטבה נותרה יתרה של סכום השקעה מזכה (שלא נוכתה עד לאותו מועד), אותה יתרה תיוותר כחלק ממחירן המקורי של המניות, כאמור בסעיף 9.1 לעיל.

לעניין זה יובהר, כי ניכוי סכום ההשקעה המזכה יתבצע בשלב האחרון בחישוב ההכנסה החייבת של אותה שנה, לאחר ניכוי כל ההוצאות האחרות בהן עמד המשקיע לשם ייצור הכנסותיו, המותרות בניכוי לפי הוראות הפקודה, ולפני קיזוז הפסדים (שוטפים או מועברים).

10. ניכוי הוצאה בידי בעלי שליטה

ככלל, סעיף 20 לחוק אינו מונע מבעלי השליטה בחברת המטרה את האפשרות לנכות סכום של השקעה מזכה כהוצאה. יחד עם זאת, מטבע הדברים (וכפי שהדבר מיושם בד"כ בדיני המס ואף בדין הכללי), יש לבחון עסקאות או פעולות הנעשות בין בעל שליטה לחברה בשליטתו (היא חברת המטרה) בזהירות הראויה, בין היתר, לאור העיקרון הקבוע בסעיף 20(ב)(3) לחוק, לפיו הימנעות ממס או הפחתת מס בלתי נאותות אינן בין המטרות העיקריות של ההשקעה. מטרתו של סעיף 20 לחוק (כמו גם הוראת השעה לעידוד תעשייה עתירת ידע בכללותה), הינה לעודד הזרמת הון לחברות מהסוג האמור בכדי שישמש לפעילויות מחקר ופיתוח ולפיכך, באופן עקרוני, האפשרות ל"השתמש" בסעיף 20 לחוק ולנכות הוצאה בשל השקעה במניות חברת מטרה, קיימת רק כאשר מדובר בהזרמה של "כסף חדש" לחברה. לעניין זה יוער:

10.1. במקרים בהם בוצעה הקצאת מניות לבעל שליטה, ומנגד, באותו מועד או בסמוך לו, נוצרה או גדלה יתרת חובה של בעל השליטה, או שולמו לו סכומים (כשכר, דמי ניהול,

דיבידנד וכו') באופן חריג, רשות המסים עשויה לטעון, כי אין לייחס הוצאות מו"פ שהוציאה החברה להקצאת המניות שבוצעה.

10.2. במקרה בו בעל השליטה הוא גם עובד בחברה בעבודה המהווה פעילות מו"פ בחברה (למשל, מהנדס או מתכנת), יש לבחון, בין היתר, האם קיימת עלייה בשכרו של בעל השליטה ביחס לשנים הקודמות לשנת ההקצאה שאינה סבירה ביחס לפעילותו בחברה או ביחס לגידול בהיקף פעילות החברה, והכול בהתאם לנסיבות באותו מקרה.

יוער, כי מעבר לנהלים הרגילים על פיהם פועל המדען הראשי לבחינת סבירות שכר עובדי המו"פ, בבואו לאשר את הוצאות החברה כהוצאות מו"פ, המדען הראשי יבחן לפי שיקול דעתו את מידת סבירותו של השכר המשולם לבעל שליטה ואת סוג הפעילות שבגינה הוא שולם (האם בגין פעילות מו"פ), בהתאם לנסיבות המקרה.

11. סוגי המשקיעים הזכאים לניכוי הוצאה על פי הסעיף

כאמור בסעיף 2 לעיל, מטרת חקיקתו של סעיף 20 לחוק הינה לעודד יחידים בעלי הון לתעל את השקעותיהם לחברות מטרה העונות לקריטריונים שנקבעו בחוק, מתוך כוונה שכספי ההשקעות האמורות ישמשו לפעילות מו"פ בחברה.

ישנם סוגי משקיעים, שעל אף שאינם מהווים "יחידים", לפי המשמעות המילולית הפשוטה, הרי שיש ליישם את סעיף 20 לחוק לגביהם, בהתאמות ובשינויים במחויבים לאותם סוגי משקיעים. מצד שני, ישנם משקיעים או בעלי מניות בחברה, שעל אף שמהווים יחידים, הוראות הסעיף לא יחולו עליהם, זאת לאור תכלית החקיקה, כפי שהיא מוסברת, בין היתר, בדברי ההסבר.

להלן יפורטו סוגי המשקיעים השונים, כאמור לעיל:

11.1. השקעה של חברה משפחתית

חברה משפחתית, כמשמעותה בסעיף 64א לפקודה, הינה חברה לכל דבר ועניין, גם אם הכנסתה החייבת והפסדיה מיוחסים למי שהוא בעל הזכות הגדולה ביותר לרווחים (הנישום המייצג). לפיכך, השקעתה של חברה משפחתית בחברת מטרה לא תיחשב כהשקעה של היחיד הנישום המייצג בה ואותו נישום מייצג לא יהיה זכאי לנכות הוצאה בשל ההשקעה האמורה.

11.2. השקעה באמצעות שותפות

ככלל, בהתאם להוראות הפקודה והדין הכללי החלים על שותפויות, שותפות שמהותה ניהול משותף של עסק לשם הפקת רווחים, הינה חבר בני אדם לכל דבר ועניין, לרבות לעניין הפקודה, זאת על אף הוראות סעיף 63 לפקודה המשיית משטר מס של שקיפות לצורכי מס, ולפיכך, שותפות כאמור אינה מהווה יחיד.

עם זאת, מתוך כוונה לאפשר לשותפות, שמהווה במהותה הסדר מסוג של שיתוף בנכס (הסדר אשר אין בו כשלעצמו כדי ליצור שותפות לפי פקודת השותפויות), גם אם זו בחרה להירשם כשותפות על פי דין, ובהתאם חלה עליה פקודת השותפויות, לבצע השקעה מזכה במניות חברת מטרה, אשר תזכה את היחידים השותפים בה בהטבה הניתנת במסגרת הוראות סעיף 20 לחוק, ומתוך רצון להגשים את תכלית החקיקה

בעניין זה, בכוונת רשות המסים לפעול לשינוי חקיקה שיתייחס במפורש לאפשרות של השקעה במניות באמצעות שותפות, ויחול באופן רטרואקטיבי (ממועד תחילת תקופת הוראת השעה). יובהר, כי תיקון החקיקה המתוכנן יחול, אך ורק על שותפות ספציפית שהוקמה לשם החזקת מניות בלבד (ואין לה כל פעילות אחרת מלבד זו הקשורה להחזקת מניות כאמור), כך שבמהותה מהווה הסדר של שיתוף בנכס.

לאור האמור לעיל, במקביל לעריכת תיקון החקיקה הצפוי, וכדי להקדים את יישום סעיף 20 לחוק על השקעות מזכות של יחידים בחברות מטרה באמצעות הסדר של שותפות כאמור, תאפשר רשות המסים, בתנאים שייקבעו על ידה, ותוך ביצוע ההתאמות הנדרשות לאור אופן ההשקעה האמור, ליחידים שהם שותפים בשותפות כאמור לנכות את ההוצאה בגין השקעה מזכה שבוצעה השותפות בחברת המטרה, כאילו השקיעו היחידים במישרין בחברת המטרה.

במקרים של השקעה מזכה המבוצעת באמצעות שותפות כאמור, יש לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המסים, בבקשה לקבלת החלטת מיסוי ביחס לתוצאות המס החלות על ההשקעה האמורה, לרבות קביעת ההתאמות והתנאים הנדרשים לשם יישום הסעיף במקרים אלו.

11.3. משקיעים תושבי חוץ

סעיף 20 לחוק אינו מגביל את הזכות לנכות את ההוצאה על פיו לתושבי ישראל בלבד ולפיכך יוכל גם יחיד תושב חוץ, שהשקעתו עומדת בתנאי הסעיף, לנכות את ההוצאה הנובעת מהשקעתו המזכה, כנגד הכנסה חייבת שיש לו בישראל באותה שנה.

יוער, כי מבחינתו של אותו יחיד תושב חוץ, ההקלה המוענקת במסגרת הסעיף מהווה הטבה משמעותית, שהרי אלמלא הוראות הסעיף, לא יכול היה היחיד להביא בחשבון לצורכי מס בישראל את עלות השקעתו בחברת המטרה. זאת, לאור העובדה שבד"כ אותו יחיד היה פטור ממס על רווח הון במכירת אותו מניות של חברת המטרה, ומן הסתם גם לא היה יכול לדרוש הפסד הון ממכירתן בשל הוראות סעיף 92 לפקודה. יחד עם זאת מובן, כי השימוש בהוראות סעיף 20 לחוק, על ידי תושב החוץ המשקיע במניות חברת המטרה, לא ישלול את זכותו של תושב החוץ ליהנות מכל פטור הקבוע בפקודה או באמנה למניעת כפל מס, ביחס לרווח ההון הנובע ממכירתן של אותן מניות.

עם זאת, יש לזכור כי הניכוי בשל ההשקעה המזכה עשוי להידרש עוד לפני שנתקיימו התנאים הנדרשים לניכוי כאמור, וכפי שנאמר לעיל, אי קיומם של התנאים שולל את ניכוי ההוצאה באופן רטרואקטיבי. בשל האמור, בכל הנוגע להענקת ההטבה לתושב חוץ, פקיד השומה יהא רשאי לקבוע תנאים שיבטיחו כי במקרה של אי קיומם של התנאים לניכוי ההוצאה, תתאפשר החזרת הסכומים שהופחתו מחבות המס של המשקיע תושב החוץ, כאמור בסעיף 12.3 להלן.

11.4. מניות לעובדים

ככלל, מניות המוקצות לעובד במסגרת תוכנית תגמול כזו או אחרת, לא נחשבת להשקעה מזכה בידיו, ולפיכך לא תזכה את אותו עובד בניכוי ההוצאה בהתאם להוראות הסעיף.

יחד עם זאת יובהר, כי אין באמור לעיל בכדי לשלול את ניכוי ההוצאה מיחיד שהשקיע בחברה שלא ב"כובעו" כעובד, באותם מקרים בהם ההקצאה בוצעה במחיר שוק ולא הייתה גלומה בה כל הטבה לעובד.

11.5. השקעה של נאמן בנאמנות

פרק רביעי 2 לפקודה ("פרק הנאמנויות") קובע הוראות שונות ביחס לנאמנויות. בין יתר ההוראות נקבע, כי הנאמן יהא בר השומה ובר החיוב במס בשל הכנסות הנאמנות, זאת על אף שאין לייחס את הכנסות הנאמנות ונכסיה לאותו נאמן.

על מנת לעודד השקעות בחברות מטרה, בין היתר, על ידי יחידים שהשקעתם מבוצעת באמצעות נאמנויות שיצרו, בשים לב להוראה האנטי תכנונית שבסעיף 20(ב)(3) לחוק ולעקרונות שבבסיסו של פרק הנאמנויות, רשות המסים תאפשר לנאמן בנאמנות, במקרים המתאימים, לדרוש הוצאה בשל השקעה מזכה שביצע, בחישוב ההכנסה החייבת של אותה נאמנות, בשים לב לסוג הנאמנות ולנסיבות המקרה ותוך ההתאמות הנדרשות שבין הוראות פרק הנאמנויות לבין הוראות סעיף 20 לחוק, ובכלל זה ביחס לסכום ההשקעה המירבי.

במקרים של השקעה מזכה המבוצעת על ידי נאמן בנאמנות, יש לפנות לחטיבה המקצועית ברשות המסים, בבקשה לקבלת החלטת מיסוי ביחס לתוצאות המס החלות על השקעה כאמור, לרבות קביעת ההתאמות והתנאים הנדרשים לשם יישום הסעיף במקרים האמורים.

12. פרוצדורה, הודעות, דיווחים, טפסים והליכי שומה

12.1. היבטים פרוצדוראליים

יישום הוראת סעיף 20 לחוק מחייב היערכות תפעולית מיוחדת, הן מבחינת המשקיע, הן מבחינת חברת המטרה והן מבחינת רשות המסים, שכן המדובר בהוראה ייחודית במספר היבטים, שיפורטו להלן:

א. יש קשר אינהרנטי בין היחיד המשקיע, התובע את ההוצאה בדוח השנתי המוגש על ידו, לבין חברת המטרה, שנדרש שתעמוד בתנאים מסוימים על מנת שתיחשב ככזו. לצורך כך, נדרש לקבוע מנגנון פרוצדוראלי שיספק למשקיע את המידע והאישורים הרלוונטיים לניכוי ההוצאה על ידו.

ב. נדרשת מידה רבה של הסכמה ותיאום בין החברה למשקיעים, בעיקר בכל הנוגע ליישום תנאי ייחוס המו"פ למשקיע. כך למשל, החברה צריכה לדעת כבר בעת ההשקעה בה, על זכאותו ועל רצונו של המשקיע להיכלל בין קבוצת המשקיעים

המבקשים לדרוש את הניכוי בשל ההשקעה המזכה, זאת לצורך ייחוס כספי ההשקעה להוצאות המו"פ בחברה.

ג. בשל העובדה שלכל הקצאה נקבעת תקופת הטבה משלה, שבה נבחנים התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה, כאמור בסעיף 8.5 לעיל, יש צורך במערכת דיווחים המתייחסת לכל הקצאה כאמור בנפרד.

ד. מועדי הגשת הדוחות של המשקיע ושל החברה עשויים להיות שונים, כאשר ניכוי ההוצאה בדוח של המשקיע תלוי בקיום תנאים מסוימים שמתבררים מניתוח דוחות חברת המטרה, כאשר חלק מאותם תנאים תלויים בבדיקותיו ובאישורו של המדען הראשי במשרד התמ"ת. לשם כך נדרש כי מחד גיסא, יוכל המשקיע לדרוש את הניכוי המוענק במסגרת הסעיף עוד בטרם נתקבלו האישורים הסופיים ובעיקר ממשרד המדען הראשי ומאידך גיסא, יש לוודא כי קיימת אפשרות נאותה למעקב אחר אותם אישורים נדרשים והגשתם לצורך אישור תביעת הניכוי על ידי המשקיע.

12.2. הנחיות מנהליות לחברת המטרה ולמשקיעים

לאור האמור בסעיף 12.1 לעיל, על חברת המטרה ועל משקיעים המעוניינים לתבוע את ניכוי ההוצאה, לפעול בהתאם לאמור להלן:

12.2.1. משקיע הזכאי לנכות את ההוצאה, בהתאם לאמור בסעיף 11 לעיל, יודיע לחברת המטרה, בסמוך למועד ההקצאה, על כוונתו לתבוע את הניכוי בשל ההשקעה המזכה, או על ויתורו לנכות הוצאה כאמור. חברת המטרה תביא בחשבון הודעה זו כשהיא מייחסת את הוצאות המו"פ למשקיעים השונים.

כאמור בסעיף 8.2.1 לעיל, במקרה שהמשקיע הודיע לחברה על כוונתו לתבוע את הניכוי בשל ההשקעה המזכה, ובסופו של דבר הסתבר שהמשקיע לא דרש את ניכוי ההוצאה בפועל (למשל- בשל העובדה שלא נתקיימו התנאים הנדרשים לניכוי ההוצאה), החברה לא תהיה רשאית לתקן או לשנות את דיווחים קודמים שהוגשו לפקיד השומה, כמפורט בסעיף 12.2.4 להלן, ביחס לייחוס הוצאות המו"פ למשקיעים השונים, לרבות לאותו המשקיע.

בהמשך לאמור לעיל, גם אם המשקיע הודיע לחברה על ויתורו להיכלל בקבוצת המשקיעים שיש לייחס לה הוצאות מו"פ כאמור, הוא יוכל לשנות את בחירתו במועד מאוחר יותר ולבקש מהחברה לכלול אותו בקבוצת המשקיעים האמורה. עשה כן, החברה תוכל לייחס להשקעתו הוצאות מו"פ שהוציאה, אולם לא תוכל לתקן דיווחים קודמים שהוגשו על ידה לפקיד השומה, כמפורט בסעיף 12.2.4 להלן.

דוגמא:

משקיע ביצע השקעה מזכה בשנת 2011 בסך של 5 מיליון ש"ח, והשקעה נוספת בסך 5 מיליון ש"ח בשנת 2014 באותה חברה. לגבי השקעתו בשנת 2014, הודיע לחברה כי אינו מתכוון לדרוש את סכום השקעתו כהוצאה ולפיכך אין לייחס הוצאות מו"פ להשקעתו (מאחר ותקרת סכום ההשקעה המירבי נוצלה

מבחינתו עם השקעתו בשנת 2011). בהתאם לכך, בדוחות שהוגשו על ידו רק לשנות ההטבה המיוחסות להשקעה בשנת 2011, נתבעה הוצאה בסך של 5 מיליון ש"ח. בדוח החברה לשנת המס 2013 הסתבר שלא נתקיים תנאי המו"פ בישראל באותה חברה ביחס לתקופת ההטבה הרלוונטית להשקעה בשנת 2011, קרי- לא מדובר בהשקעה מזכה ולפיכך המשקיע לא זכאי לנכות את ההוצאה בגין ההשקעה של שנת 2011.

לאור האמור לעיל, משנודע למשקיע על אי קיום תנאי המו"פ בישראל כאמור, הוא יכול להודיע לחברה על שינוי בחירתו ועל רצונו להיכלל בקבוצת המשקיעים שיש לייחס לה הוצאות מו"פ. חברת המטרה תוכל אם כן לייחס להשקעתו בשנת 2014 הוצאות מו"פ שהוצאו על ידה, אולם אם כבר הגישה דוח לשנת 2014 למשל, אליו צרפה דוח המפרט את ייחוס הוצאות המו"פ למשקיעים השונים, כמפורט בסעיף 12.2.4 להלן, הרי שלא תוכל לתקן את אותו דוח. המשמעות היא, כי להשקעתו של המשקיע ניתן יהיה לייחס הוצאות מו"פ החל משנת 2015 ועד תום תקופת ההטבה, בהתאם לאמור בסעיף 8 לעיל.

12.2.2. משקיע שדרש הוצאה בשל השקעה מזכה בדוחות שהוגשו על ידו, ולאחר מכן התברר שאינו זכאי לנכות הוצאה כאמור (למשל- במקרים בהם לא נתקיימו התנאים הכלולים בהגדרת חברת מטרה), מוטלת עליו החובה להגיש לפקיד השומה דוח מתקן בהתאם.

12.2.3. חברת המטרה תידרש לדווח מדי שנה לכל משקיע שהודיע לחברה על כוונתו לנכות הוצאות בהתאם להוראות סעיף 20 לחוק, על הוצאות המו"פ שיוחסו לו באותה שנה. בדיווח השנתי האמור ייכלל גם פירוט בדבר קיום התנאים הכלולים בהגדרת חברת מטרה, כמפורט בסעיף 6 לעיל, זאת לאחר שנתקבלו אישורי המדען הראשי הרלוונטיים לאותה שנה. דיווח כאמור יימסר ביחס לכל הקצאה בנפרד, בכל אחת מהשנים הכלולות בתקופת ההטבה המיוחסת לאותה הקצאה. הדיווח השנתי למשקיע יהיה בטופס שייקבע לשם כך, ויאושר על ידי רואה החשבון של החברה.

12.2.4. חברת המטרה תידרש לצרף לדוח השנתי המוגש על ידה דוח מרכז, המפרט ביחס לכל הקצאה, את ייחוס הוצאות המו"פ שהוצאו על ידה למשקיעים הזכאים השונים הכלולים באותה הקצאה (תנאי ייחוס המו"פ למשקיע), בהתאם לאמור בסעיף 8 לעיל. בדיווח המרכז האמור ייכלל גם פירוט בדבר קיום התנאים הכלולים בהגדרת חברת מטרה, כמפורט בסעיף 6 לעיל. הדיווח המרכזי יהיה בטופס שייקבע לשם כך, הוא יאושר על ידי רואה החשבון של החברה ואליו יצורפו אישורי המדען הראשי הרלוונטיים.

12.2.5. המשקיע יצרף כנספח לדוח השנתי המוגש על ידו דוח המפרט את השקעותיו המזכות בחברת מטרה, בטופס שייקבע לשם כך. בדוח האמור ייכללו הפרטים הרלוונטיים לבחינת יישום סעיף 20 לחוק לגבי אותה חברת מטרה, כגון: השקעות מזכות שבוצעו בעבר, השקעות שבוצעו על ידי קרוב, מועד ההשקעה בחברה, פרטים בדבר אופן ביצוע ההשקעה (לרבות באמצעות שותפות או

כיוצר בנאמנות, כאמור בסעיפים 11.2 ו-11.5 לעיל), סכומי ההוצאה השנתית והמצטברת הנדרשת על ידו בדוח השנתי. לדוח האמור יצורף הדיווח השנתי שנמסר לאותו משקיע מאת חברת המטרה, כאמור בסעיף 12.2.3 לעיל.

12.2.6. על אף האמור בסעיף 12.2.5 לעיל, המשקיע יוכל לתבוע ניכוי בשל השקעה מזכה בדוח המוגש על ידו לפקיד השומה, גם אם טרם התקבל אישור כאמור באותו סעיף מחברת המטרה לאותה שנה, אם אישור כאמור ניתן לגבי אותה השקעה מזכה בשנות מס קודמות הכלולות בתקופת ההטבה. משמעות האמור הינה, כי לגבי שנת המס הראשונה שבתקופת ההטבה, המשקיע יידרש לצרף לדוח המוגש על ידו את האישור שניתן לו מאת חברת המטרה, כאמור בסעיף 12.2.3 לעיל (זאת כאמור, לאחר שהחברה קיבלה את אישור המדען הראשי הנדרש) ואילו לגבי שנות המס הנותרות שבתקופת ההטבה, המשקיע יוכל להמשיך ולתבוע את הניכוי בשל אותה השקעה (בהנחה שלא תבע את כולו בשנת המס הראשונה), גם אם טרם התקבל אישור כאמור מהחברה, אותו יגיש לפקיד השומה לאחר קבלתו מהחברה, כהשלמה לדוח השנתי שהוגש.

12.3. הנחיות לפקידי השומה

כאמור בסעיף 1 לעיל, רשות המסים נוקטת בגישה מקלה בכל הנוגע ליישום הוראות הסעיף, זאת על מנת לאפשר למשקיע גמישות מקסימאלית בתכנון צעדיו ולצמצם את חוסר הוודאות, ובכלל זה ניתנה למשקיע האפשרות לבחור את אופן ניכוי ההוצאה ומועדו. בהמשך לכך, ובין היתר לאור האמור בסעיף 12.1 לעיל, על פקיד השומה להביא בחשבון, בעת עריכת שומות לפי מיטב שפיטה ובבואו לבחון בקשות לתיקון שומה עצמית, את המורכבות והייחודיות שבסעיף זה, בשים לב לתכליתה של הוראת השעה והגישה שננקטה בחוזר זה.

מבלי לגרוע מהאמור לעיל, על פקיד השומה לוודא כי במקרה בו נדרש ניכוי בשל השקעה מזכה, תתאפשר החזרת אותם סכומים שהופחתו מחבות המס של המשקיע, אם יתברר שלא נתקיימו בסופו של דבר התנאים הקבועים בחוק לניכוי כאמור (אשר מתבררים רק לאחר תקופת ההטבה, עם צירופם של כל האישורים המצוינים לעיל), כך למשל- במקרה של משקיעים תושבי חוץ, כאמור בסעיף 11.3 לעיל או בכל מקרה אחר בו יש חשש אמיתי לגביית הסכומים האמורים.

בכל מקרה בו קיים ספק באשר ליישום הוראות החוזר, יש להתייעץ עם הרפרנט המקצועי או המשפטי של המשרד.

ב ב ר כ ה ,
רשות המסים בישראל